

MUSSERT, Anton Adriaan, Nederlands politicus (Werkendam 11 mei 1894 - Den Haag 7 mei 1946). Studeerde weg- en waterbouwkunde in Delft en werd in 1920 ingenieur (1927 hoofdingenieur) bij de Provinciale Waterstaat in Utrecht. Speelde zijn eerste politieke rol als secretaris van het Actiecomité tegen het Belgisch-Nederlandse ontwerp-

verdrag (1925-'27) en evolueerde onder invloed van de daarbij gelegde contacten van liberaal tot fascist. In 1931 stichtte hij de sedertdien door hem geleide Nationaal-Socialistische Beweging (NSB). In het door hem geschreven Program van de NSB stelde Mussert zich op Groot-Nederlands standpunt, maar bleef hij vaag t.a.v. de staatkundige verwezenlijking daarvan. Tot 1940 speelde dit punt een ondergeschikte rol in de NSB-propaganda, al onderhield Mussert van 1935 af contact met Staf de Clercq.

Tijdens de eerste bezettingsjaren pleitte Mussert bij Hitler - het eerst in een nota van 27 augustus 1940 - voor een Groot-Nederlandse staat onder NSB-leiding, die heel Nederland en België en een deel van Noord-Frankrijk zou omvatten en waaruit de Franstaligen verdreven zouden moeten worden; die staat zou deel moeten uitmaken van een Germaanse statenbond onder Duitse hegemonie. Na medio 1942 liet hij onder Duitse druk elk streven in die richting varen. Hoewel hij er niet in slaagde hoofd van een nationaal-socialistische regering te worden, bleef Mussert tijdens de hele bezetting met de Duitsers samenwerken. Hij werd daarvoor na de bevrijding ter dood veroordeeld en gefusilleerd.

WERKEN: *De bronnen van het Nederlandse nationaal-socialisme* (1937); - *Vijf nota's van Mussert aan Hitler over de samenwerking van Duitsland en Nederland* (1948).

LITERATUUR: *Het proces Mussert* (1948); - A.A. de Jonge, *Het nationaal-socialisme in Nederland* (1968); - W. Zaal, *De Nederlandse fascistten* (1973).

ANTHONIUS A. DE JONGE

MUYLDERMANS Jakob priester taal- en let-